नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
(लागू औषध नियन्त्रण शाखा)

फोन नं. ०१-४२११२२२
०१-४२११२८४
फ्याक्स ०१-४२११२८३
ई-मेलः drug@moha.gov.np
Website:www.drugportal.gov.np
सिंहदरवार,
काठमाडौं, नेपाल ।

पत्र संख्याः- ०७५/७६
प्राप्त पत्र संख्या र मितिः-
च.नं.:- 266

मितिः २०७५/११/०३

विषयः निर्देशिका कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा ।

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय
सबै ।

प्रस्तुत विषयमा "लागू औषध प्रयोगकर्ताहरुका लागि उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका,२०७५" मं.प. बै.सं. ५५/०७५ मिति२०७५/१०/२५ को मन्त्रीपरिषदकोको बैठकबाट स्वीकृत भई आएको छ। अतःउक्त निर्देशिकालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नु गराउनु हुन आदेशानुसार अनुरोध छ । साथै उल्लेखित निर्देशिका यसै साथ संलग्न रहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

(सुजती खत्री)
शाखा अधिकृत

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल ।

पत्र संख्या :- ४२/०७५
च.नं. :- म.स.सं./३२२/४८४६

मिति : २०७५।१०।३

श्रीमान् मुख्यसचिवज्यू,
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय ।

मिति २०७५।१०।३ मा बसेको मन्त्रिपरिषद्, विधेयक समितिको बैठकबाट देहायबमोजिम निर्णय भएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु -

"लागू औषध प्रयोगकर्ताहरूको लागि उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ स्वीकृति गर्ने विषयको गृह मन्त्रालयको नं. ८/११६-०७५।८।१० को प्रस्ताव मं.प.वै.सं. ४५/०७५ मिति २०७५।९।६ को मन्त्रिपरिषद्को बैठकमा पेश हुँदा "मन्त्रिपरिषद्, विधेयक समितिमा छलफल गरी पेश गर्ने" निर्णय भएअनुसार आजको बैठकमा पेश हुँदा छलफलका क्रममा उठेका विषयहरूसमेत समावेश गरी परिमार्जन गरिएको यसैसाथ संलग्न "लागू औषध प्रयोगकर्ताहरूको लागि उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७५" स्वीकृतिको लागि मन्त्रिपरिषद्समक्ष पेश गर्ने।"

(रमेश ढकाल)
सचिव

टेलिफोन : ४२११०२५, ४२११०४०, ४२११०३५, ४२११०८०, ४२११०७३, ४२११०२१, ४२११०३८
फ्याक्स : ४२११०६५, ४२११०८६, ४२११०३८, ४२११०२१, ४२११०४७, पो.ब.नं. : २३३१२ काठमाडौं, नेपाल

लागू औषध प्रयोगकर्ताहरुको उपचार तथा पुनःस्थापना सेवालाई गुणस्तरीय, भरपर्दो एवं विश्वसनीय बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

नेपाल सरकारले सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशिका बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस निर्देशिकाको नाम "लागू औषध प्रयोगकर्ताहरुको लागि उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७५" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,-

(क) "केन्द्र" भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापित उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(ख) "केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति" भन्नाले दफा ८ बमोजिमको केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति सम्झनु पर्छ ।

(ग) "जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति" भन्नाले दफा ९ बमोजिमको जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति सम्झनु पर्छ ।

(घ) "प्रयोगकर्ता" भन्नाले लागू औषध वा मदिरा सेवनको लतका कारण शारीरिक वा मानसिक रूपले अस्वस्थ व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "मदिरा" भन्नाले रक्सी, जाँड, छयाङ्, तोङ्वा, ह्विस्की, रम, जीन, ब्राण्डी भोड्का, वियर, वाइन, सेरी, सेम्पेन, मिड, माल्टन, औद्योगिक अल्कोहल, रेक्टीफाइड स्प्रिट, साइलेण्ट स्प्रिट, दिनेचर्ड स्प्रिट र हेड्स स्प्रिट सम्झनु पर्छ र सो शव्दले अन्न, फलफूल वा अन्य कुनै वस्तुलाई जीव रासायनिक प्रक्रियाद्वारा कुहाई वा अन्य कुनै तरिकाबाट तयार पारिएको अल्कोहलयुक्त पदार्थलाई समेत जनाउँछ।

(च) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको गृह मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(छ) "मुख्य औषध नियन्त्रण अधिकारी" भन्नाले लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा २१ बमोजिम नेपाल सरकारले मुख्य औषध

प्रधानमन्त्री नेपाल सरकार ... को कार्यालय

नियन्त्रण अधिकारीको रुपमा नियुक्त गरेको वा तोकिएको अधिकारी सम्झनु पर्छ ।

(ज) "लागू औषध" भन्नाले गाँजा, औषधोपयोगी गाँजा, अफिम, नेपाली अफीम, औषधोपयोगी अफीम, कोकाको झार र पात, अफीम तथा कोकाको सारतत्व, मिश्रण वा लवण समेत मिसाई तयार गरिने कुनै पदार्थ सम्झनु पर्छ र सो शब्दले लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ बमोजिम नेपाल सरकारले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएका प्राकृतिक वा कृत्रिम लागू औषध तथा मनोद्वीपक पदार्थ (साइकोट्रपिक सब्स्टान्स्) र तिनको लवण तथा अन्य पदार्थलाई समेत जनाउँछ ।

३. <u>केन्द्रको स्थापना</u> : (१) लागू औषध वा मदिरा प्रयोगकर्ताको स्वास्थ्यमा थप जोखिम आउन नदिने, लागू औषध वा मदिराको दुर्व्यसनबाट छुटकारा दिलाउने, लागू औषध वा मदिराको प्रयोगकर्ताहरूलाई आवश्यक उपचार, ज्ञान, सीप तथा परामर्श उपलव्ध गराई पुनःस्थापनाको अनुकूल वातावरण वनाउने उद्देश्यले देहाय बमोजिमका उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र स्थापना गर्न सकिनेछ :-

(क) नेपाल सरकारको लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन हुने केन्द्र,

(ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको लगानी र व्यवस्थापनमा वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहले कुनै समुदाय वा गैरसरकारी संस्थासँग साझेदारी गरी सञ्चालन हुने केन्द्र,

(ग) गैरनाफामूलक संस्थाको रूपमा दर्ता भएको संस्थाबाट सञ्चालन हुने केन्द्र, र

(घ) प्रचलित कानून अनुसार व्यवसायको रूपमा दर्ता गरी सञ्चालन हुने केन्द्र ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम स्थापना हुने केन्द्र सञ्चालनको लागि मन्त्रालयले आवश्यक कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गर्नेछ ।

४. <u>आबद्धता लिनुपर्ने</u> : (१) दफा ३ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिमको केन्द्र सञ्चालन गर्न इच्छुक संस्थाले वा खण्ड (घ) बमोजिमको केन्द्र सञ्चालन गर्न इच्छुक संस्था वा व्यावसायिक फर्मले केन्द्र सञ्चालन गर्नुपूर्व मन्त्रालयबाट आबद्धता लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको आवद्धता लिनको लागि देहाय बमोजिमका कागजात सहित मन्त्रालय समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम सञ्चालन गर्ने केन्द्रको हकमा संस्था दर्ता प्रमाणपत्र तथा कर चुक्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ख) दफा ३ को उपदफा (१) खण्ड (घ) बमोजिम सञ्चालन गर्ने केन्द्रको हकमा व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र तथा कर चुक्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) सम्बन्धित संस्था वा व्यवसायिक फर्मको विधानको प्रतिलिपि,

(घ) केन्द्र स्थापना गर्ने स्थानको नक्शा,

(ङ) सम्बन्धित स्थानमा केन्द्र सञ्चालन गर्न उपयुक्त हुने भनी सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयले गरेको सिफारिस।

(३) यस दफा बमोजिम आवद्धता लिन चाहने संस्था वा व्यावसायिक फर्मको विधानमा लागू औषध प्रयोगकर्ताहरुको लागि उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन गर्ने भन्ने समेतको उद्देश्य रहेको हुनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको निवेदन सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखिएको केन्द्रलाई मन्त्रालयले तीस दिनभित्र आवद्धता प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(५) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुनु अघि नै दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका र मन्त्रालयबाट आवद्धता प्राप्त नगरेका केन्द्रले यो निर्देशिका प्रारम्भ भएको साठी दिन भित्र अनिवार्य रूपमा यस दफा बमोजिम मन्त्रालयबाट आवद्धता प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको अवधिभित्र मन्त्रालयबाट आवद्धता प्राप्त नगर्ने केन्द्र सञ्चालन गर्न पाइने छैन । यसरी मन्त्रालयको आवद्धता प्राप्त नगरी सञ्चालन गर्ने केन्द्रलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारबाहीको लागि मन्त्रालयले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनेछ ।

५. <u>केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड</u> : दफा ३ बमोजिम केन्द्र सञ्चालन गर्दा कम्तीमा देहायको मापदण्ड पालना गर्नु पर्नेछ :-

(क) स्थान :-

(१) स्वच्छ एवं शान्त वातावरण भएको स्थान हुनु पर्ने,

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा ... को कार्यालय

(२) आकस्मिक उपचारको लागि अस्पताल वा स्वास्थ्य [illegible] पायक पर्ने स्थानमा हुनु पर्ने,

(३) केन्द्र प्रवेशको लागि सहजमार्गको व्यवस्था गर्नु पर्ने,

(४) काठमाडौं उपत्यका भित्र कम्तीमा एक रोपनी र [illegible] कम्तीमा तीन रोपनी जग्गा हुनु पर्ने ।

(ख) भौतिक पूर्वाधार :-

(१) योगसाधना तथा ध्यान कक्ष, कक्षा कोठा, व्यायाम कक्ष, सुत्नेकोठा, भान्सा कोठा, कार्यालय कोठा, पुस्तकालय, आवश्यक सङ्ख्यामा स्नानगृह, शौचालय, उपचारकक्ष सहित कम्तीमा तीस जना बस्न मिल्ने कोठा भएको पक्की भवन हुनु पर्ने,

(२) प्रयास प्रकाश र हावा छिर्ने कोठाहरु हुनु पर्ने,

(३) प्रयोगकर्ताहरूको लागि छुट्टाछुट्टै ओछ्यानको व्यवस्था गर्नु पर्ने,

(४) चौवीसै घण्टा पानी र बत्तीको सुविधा हुनु पर्ने,

(५) तालिम सञ्चालन गर्ने छुट्टै हलको व्यवस्था गर्नु पर्ने,

(६) एउटै उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्रमा महिला र पुरूष प्रयोगकर्ताहरू रहने भएमा महिला तथा पुरूषको लागि छुट्टाछुट्टै भवनको व्यवस्था र महिला र पुरूष बस्ने भवन बीचमा प्रयोगकर्ता आवात जावत गर्न नमिल्ने गरी पर्खाल तथा सुरक्षाको भरपर्दो प्रवन्ध गर्नु पर्ने,

(७) खेलकुद परिसर र बगैंचाको व्यवस्था गर्नु पर्ने,

(८) केन्द्रको परिसर तथा भवनहरु सुरक्षित हुने गरी कम्पाउण्डवाल लगाएको हुनु पर्ने ।

(ग) खानपान, सुरक्षा, सरसफाई तथा मनोरञ्जन :-

(१) प्रयोगकर्ताको अवस्था अनुसार आवश्यक क्यालोरी पुग्ने सन्तुलित पौष्टिक आहारको व्यवस्था गर्नु पर्ने,

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

(२) चौबीसै घण्टा सुरक्षा प्रदान गर्नको निमित्त पालो पहरा[illegible] गर्नु पर्ने,

(३) प्रयोगकर्तालाई भौतिक तथा मनोवैज्ञानिक सुरक्षाको प्र[illegible]

(४) केन्द्र परिसर तथा कोठा सफासुग्घर र स्वस्थकर हुनु पर्ने,

(५) आवश्यक अध्ययन सामग्री, खेलसामग्री तथा टेलिभिजन[illegible] गर्नु पर्ने।

(घ) जनशक्ति :-

(१)	व्यवस्थापक वा कार्यकारी प्रमुख वा कार्यक्रम संयोजक	एक जना
(२)	प्रशासन वा लेखा सहायक	एक जना
(३)	पालो पहरा तथा सुरक्षाकर्मी	दुई जना
(४)	भान्से	दुई जना
(५)	कार्यालय सहयोगी वा बगैंचे	एक जना

(६) दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम उपचार तथा परामर्श से[illegible] उपलब्ध गराउन आवश्यक पर्ने जनशक्ति ।

६. <u>केन्द्रको दायित्व</u> : केन्द्रले देहायका दायित्व पुरा गर्नु पर्नेछ :-

(क) प्रयोगकर्तालाई केन्द्रमा भर्ना गर्दा एकाघरका परिवारका जेष्ठ सदस्य वा अभिभावक वा संरक्षक वा नाता खुल्ने आफन्तको लिखित अनुरोध वा सहमतिमा मात्र गर्नु पर्ने,

तर तत्काल पहिचान नखुलेको व्यक्तिको हकमा कुनै सरकारी निकायको अनुरोधको आधारमा भर्ना गर्न सकिनेछ।

(ख) प्रयोगकर्ता उपर सदैव मानवोचित व्यवहार गर्नु पर्ने र कुनै किसिमको दुर्व्यवहार गर्न नपाइने,

(ग) उपचारका लागि भर्ना भएका प्रयोगकर्ताको व्यक्तिगत गोपनीयता हनन हुने गरी कुनै कार्य गर्न नपाइने,

(घ) प्रयोगकर्ताहरूले परिवारका सदस्य तथा आफन्तसँग भेटघाट तथा सम्पर्क गर्ने सहज व्यवस्था गर्नु पर्ने तथा उपचार तथा परामर्श

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा [illegible] कार्यालय

सेवाको क्रममा समेत सम्वन्धित प्रयोगकर्ता र निज[illegible] निरन्तर सम्पर्क र भेटघाटको प्रवन्ध मिलाउनु पर्ने,

(ङ) आगन्तुक पुस्तिका तयार गरी सो पुस्तिकामा [illegible] आगन्तुक र प्रयोगकर्ताको परिवार तथा आफन्त[illegible] भेटघाटको समेत अभिलेख राख्नु पर्ने,

(च) सेवाको प्रभावकारिता तथा पारदर्शिताको लागि सेवा[illegible] आधारमा नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने,

(छ) प्रयोगकर्तालाई गराउने परामर्श, उपचार तथा तालिम [illegible] सेवाको दैनिक कार्यतालिका तयार गरी कार्यालयको सूचना [illegible] प्रकाशन गर्नु पर्ने,

(ज) प्रयोगकर्ताको सुरू भनदिखि हालसम्मको व्यक्तिगत विवरण[illegible] अध्यावधिक रुपमा निजहरुको व्यक्तिगत फाइलमा अभिलेख [illegible] पर्ने तथा निजहरुको दैनिक हाजिरीको समेत अभिलेख राख्नु पर्ने,

(झ) प्रत्येक केन्द्रले अवलम्वन गर्ने उपचार पद्दति, केन्द्रको आर्थिक विवरण, कर्मचारी विवरण, प्रदान गर्ने सुविधा र सो वापत लिने सेवाशुल्क सहितको वार्षिक कार्यप्रगति प्रतिवेदन साउन महिना भित्र जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति मार्फत मन्त्रालयमा पठाई सक्नु पर्ने,

(ञ) अपाङ्गतामैत्री संरचना तथा वातावरणको प्रबन्ध हुनु पर्ने,

(ट) महिला प्रयोगकर्ताका लागि स्थापित केन्द्रमा महिलामैत्री वातावरणको प्रबन्ध गर्नु पर्ने ।

७. <u>उपचार तथा परामर्श सम्बन्धी विशेष व्यवस्था</u> : (१) केन्द्रले मान्यता प्राप्त प्रचलित उपचार पद्दतिहरू मध्ये प्रभावकारी तथा राष्ट्रिय उपचार प्रोटोकल अनुरूपका उपचार पद्धति अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(२) केन्द्रले प्रभावकारी रुपमा उपचार तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउन देहाय बमोजिमका जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :-

(क) उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी विज्ञ,

(ख) नेपाल मेडिकल काउन्सिलबाट मान्यता प्राप्त चिकित्सक,

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

(ग) प्रयोगकर्ताको नियमित चेकजाँच गर्न मान्यताप्राप्त स्वास्थ्यकर्मी ।

(घ) नेपाल मेडिकल काउन्सिलबाट मान्यता प्राप्त मनोचिकित्सक ।

(ङ) मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट कम्तीमा बाह्र कक्षा उत्तीर्ण भएको र मनोपरामर्श सम्बन्धी विषयमा मान्यता प्राप्त संस्थाबाट कम्तीमा सात दिनको तालीम प्राप्त परामर्शदाता,

(च) आवश्यकता अनुसार उपचार तथा परामर्शको विषय हेरी विज्ञ तथा प्रशिक्षक ।

(३) केन्द्रले प्रयोगकर्ताको थप उपचारको लागि स्थानीय अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सिफारिस (रेफर) गरिएका प्रयोगकर्ताको उपचारलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

(४) केन्द्रले प्रयोगकर्तालाई मान्यता प्राप्त चिकित्सकको सिफारिसमा आवश्यक औषधी उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(५) केन्द्रमा सेवा दिने चिकित्सक र परामर्शदाताहरूको सेवा दिने समय आवश्यकता अनुसार पूर्ण वा आंशिक हुन सक्नेछ । केन्द्रले सोको समय तालिका अध्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

८. <u>केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति</u> : (१) केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धमा आवश्यक अनुगमन, समन्वय तथा निर्देशन गर्न देहाय बमोजिमको एक केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति रहनेछ :-

(क)	मुख्य औषध नियन्त्रण अधिकारी	–संयोजक
(ख)	अधिकृत प्रतिनिधि, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	–सदस्य
(ग)	केन्द्रहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने महासंघ वा सञ्जाल मध्येबाट (महिला प्रयोगकर्ताको उपचार तथा पुनःस्थापनाको लागि सञ्चालित केन्द्रबाट कम्तीमा एकजना महिला प्रतिनिधि सहित) मन्त्रालयबाट मनोनित दुई जना	–सदस्य
(घ)	अधिकृत प्रतिनिधि, लागू औषध नियन्त्रण ब्यूरो	–सदस्य
(ङ)	उपसचिव, लागू औषध नियन्त्रण शाखा, गृह मन्त्रालय	–सदस्य–सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि एक वर्षको हुनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

(३) केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति‌को बैठक [illegible] पटक र आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(४) केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिको बैठक [illegible] सोही समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिको काम, कर्त[illegible] देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) लागू औषध प्रयोगकर्ताहरूको उपचार तथा पुनःस्था[illegible] नीति, योजना कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गराउने,

(ख) यस निर्देशिकाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि केन्द्र[illegible] गर्ने तथा जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति तथा [illegible] आवश्यक मार्गदर्शन दिने,

(ग) जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिबाट विभिन्न विष[illegible] सिफारिस उपर अध्ययन तथा छानबिन गरी निर्णय गर्ने ।

९. <u>जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति</u> : (१) केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धमा आव[illegible] अनुगमन, समन्वय तथा निर्देशन गर्न प्रत्येक जिल्लामा देहाय बमोजिम एक जि[illegible] अनुगमन तथा समन्वय समिति रहनेछ :-

(क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा निजले तोकेको सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	-संयोजक
(ख) अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रहरी कार्यालय	–सदस्य
(ग) जिल्ला वा स्थानीय अस्पतालको प्रमुख वा निजले तोकेको चिकित्सक	–सदस्य
(घ) प्रतिनिधि, जिल्ला सदरमुकाम रहेको नगरपालिका वा गाउँपालिकाको कार्यालय	–सदस्य
(ङ) जिल्लास्थित केन्द्रमध्ये प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट मनोनित केन्द्रको प्रतिनिधि	–सदस्य
(च) अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय वा स्थानीय स्वास्थ्य कार्यालय	–सदस्य–सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि एक वर्षको हुनेछ ।

(३) जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिको बैठक कम्तीमा छ महिनामा एक पटक र आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(४) जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सोही समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) यस निर्देशिका अनुरूप केन्द्र सञ्चालन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित तथा आकष्मिक रूपमा निरीक्षण अनुगमन गर्ने,

(ख) यस निर्देशिका अनुरूप केन्द्र सञ्चालन गर्न आवश्यक सुझाव तथा निर्देशन दिने,

(ग) यस निर्देशिकाको पालना गरी उत्कृष्ट रूपमा कार्य सञ्चालन गर्ने केन्द्रलाई प्रोत्साहन गर्न प्रशंसापत्र वा कदरपत्र वा आर्थिक सहयोगको लागि केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति समक्ष सिफारिस गर्ने,

(घ) केन्द्रले लिन पाउने सेवा शुल्कको अधिकतम सीमा सम्बन्धमा केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति मार्फत मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्ने,

(ङ) यस निर्देशिका विपरीत सञ्चालन भएका तथा खण्ड (ख) बमोजिम दिएको निर्देशन पालना नगर्ने केन्द्रको आवद्धता खारेजीको लागि राय सहित केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति मार्फत मन्त्रालयमा सिफारिस गर्ने ।

(६) यस निर्देशिका बमोजिम केन्द्रको सञ्चालन स्थिति सम्बन्धमा जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिले प्रत्येक छ महिनामा अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन मन्त्रालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०. <u>क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था</u> : केन्द्रमा रहेका प्रयोगकर्ताको उपचारको क्रममा कुनै लापरवाही वा हेलचेक्र्याइँ भएको कारणले त्यस्तो प्रयोगकर्तालाई मानसिक वा शारीरिक क्षति पुगेमा उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०५४ बमोजिम पिडीतलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

११. <u>सेवा शुल्क</u> : (१) केन्द्रले हेरचाह, उपचार तथा परामर्श सेवा प्रदान गरे वापत लिने सेवा शुल्कको सीमा निर्धारण गर्दा उपचार तथा परामर्श सेवा वापत लाग्ने लागत र [illegible]का आधारमा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिमको आधारमा जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिले केन्द्रले लिन सक्ने अधिकतम सेवा शुल्कको सीमा सम्वन्धमा केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिलाई सिफारिस गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सिफारिस भई आएको शुल्कका सम्बन्धमा केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिले आवश्यक अध्ययन गरी मुलुक भरी लागू हुने वा जिल्ला जिल्लाको अलग अलग हुने गरी शुल्क निर्धारणको लागि मन्त्रालयमा सिफारिस गर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम भएको सिफारिस सम्बन्धमा मन्त्रालयले आवश्यक छानबिन गरी शुल्क निर्धारण गर्नेछ । यसरी निर्धारण गरिएको भन्दा बढी शुल्क कुनै पनि केन्द्रले लिन पाउने छैन।

१२. <u>लेखा तथा लेखा परीक्षण</u> : केन्द्रको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नु पर्नेछ र प्रचलित कानून बमोजिम लेखा परीक्षण गर्नु पर्नेछ ।

१३. <u>पुरस्कृत गरिने</u> : यस निर्देशिका बमोजिम उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने केन्द्रलाई जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिको सिफारिस समेतको आधारमा केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिको सिफारिसमा मन्त्रालयले प्रशंसापत्र वा कदरपत्र वा यथोचित आर्थिक पुरस्कार दिन सक्नेछ ।

१४. <u>निर्देशिका पालना गर्नु पर्ने</u> : (१) प्रत्येक केन्द्रले निर्देशिकामा उल्लिखित प्रावधानको पूर्णरूपमा पालना र कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ

(२) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालनमा रहेका केन्द्रले यो निर्देशिका प्रारम्भ भएको साठी दिन भित्र यस निर्देशिका अनुसारको मापदण्ड पुरा गर्नु पर्नेछ ।

१५. <u>आवद्धता खारेजी</u> : (१) कुनै केन्द्रले यस निर्देशिकामा उल्लिखित प्रावधानको उल्लङ्घन गरेको पाइएमा मन्त्रालयले त्यस्तो केन्द्रको आवद्धता तुरुन्त खारेज गर्न सक्नेछ।

तर त्यसरी आवद्धता खारेज गर्नु अघि त्यस्तो केन्द्रलाई सफाईको लागि मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा [illegible] आवद्धता खारेज भएका [illegible] कानुनी कारवाहीको [illegible] सम्बन्धित निकायमा [illegible] गर्नेछ ।

[illegible] <u>प्रचलित कानुन</u> [illegible] : यस निर्देशिकामा लेखिएका [illegible] कानूनसँग [illegible] दसम्म प्रचलित कानूनको व्यवस्था लागु [illegible]

१७. <u>खारेजी</u> र [illegible] लागू औषध प्रयोगकर्ताहरूको उपचार तथा पुनःस्थापना [illegible] सञ्चालन [illegible] २०६८ खारेज गरिएको छ ।

[illegible] औषध प्रयोगकर्ताहरूको उपचार तथा पुनःस्थापना केन्द्र [illegible] निर्देशिका, २०६८ बमोजिम भए गरेको काम कारबाहीहरु यसै निर्देशिका [illegible] गरेको मानिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय